Η Ορθόδοξος παράδοσις και ο σύγχρονος κόσμος (Γέρων Θεόκλητος Διονυσιάτης (+))

Categories : ΘΕΟΛΟΓΙΑ

Date : 19 Ιουλίου, 2010

(Ἀπὸ τὴν ὁμιλία ποὺ εἶχε κάμει στὴ Λεμεσὸ τὸ Νοέμβριο τοῦ 1981)

Τώρα ποὺ εὑρισκόμεθα εἰς τὸν 20ον αἰώνα, εἰς τὸν κόσμον αὐτὸν μὲ τὰς συγχρόνους ἀντιλήψεις του, μὲ τὰς ἰδιότυπους δομάς του, μὲ τὴν ἀλλοφροσύνην του, μὲ τὴν σύνεσίν του, μὲ τὴν ἀλογίαν του καὶ τὴν λογικήν του, ἡ Ἐκκλησία δὲν ἔχει νὰ πῇ τίποτε νεώτερον ἀπ' ὅ,τι εἶπε. Ἁπλῶς μπορεῖ νὰ χρησιμοποιῇ μεθόδους διαφόρους αἱ ὁποῖαι ἐπιβάλλονται λόγῳ τῶν συνθηκῶν τοῦ συγχρόνου κόσμου. Ὅ,τι ὅμως εἶπε διὰ τῶν Ἁγίων Πατέρων, συνεχίζει νὰ τὸ λέγη καὶ σήμερα εἰς τὸν κόσμον. Ἐὰν ἀκολουθῶμεν τοὺς βίους τῶν Ἁγίων μας καὶ τὴν ἐν Ἁγίῳ Πνεύματι διδασκαλίαν των ἀγωνιζόμενοι νὰ οἰκειοθῶμεν αὐτὴν διὰ πείρας, τότε θὰ καταλάβωμεν τί θησαυροὺς ἔχει ἡ ἁγία μας Ἐκκλησία.

Πράγματι, ἔρχονται εἰς τὸν νοῦν ὡρισμένα κείμενα τῶν «μυστικῶν» Πατέρων τὰ ὁποῖα δικαιώνουν τὸν ἀσκητικὸν βίον, ὅπως τὰ κείμενα τοῦ ἁγίου Συμεὼν τοῦ Νέου Θεολόγου, ποὺ ἀναφέρονται σ' αὐτὴν τὴν προσωπικὴν κοινωνίαν ποὺ εἶχε μὲ τὸν Θεόν, καὶ τὰς συνεπείας αὐτῆς τῆς κοινωνίας. Ἀφοῦ ἔζησεν εἰς Μοναστήριον ἀπὸ μικρὸ παιδί, μὲ τὴν ἄσκησιν, καὶ ὑπακοὴν εἰς τὸν Γέροντά του, τὰς νηστείας του, τὰς ἀγρυπνίας του, τὰς προσευχάς του, τὴν βαθεῖαν ταπείνωσίν του, ἔφθασε νὰ γίνη σκεῦος τοῦ Ἁγίου Πνεύματος μέχρι τοιούτου σημείου ὥστε ἡ Ἐκκλησία νὰ τὸν ὀνομάση «Θεολόγον», μετὰ τὸν Ἰωάννην τὸν Θεολόγον καὶ τὸν Γρηγόριον τὸν Θεολόγον.

Λέγει λοιπὸν εἰς ἕνα σημεῖον ὁ ἅγιος Συμεών, εἰς τοὺς «Ὕμνους θείων ἐρώτων», τὸ ἑξῆς, τὸ ὁποῖον μεταφέρω ἐν μεταφράσει: «Ἀπολαύω τῆς ἀγάπης Σου καὶ τῆς ὡραιότητός Σου, καὶ εἶμαι πλήρης θείας εὐδαιμονίας καὶ θείας γλυκύτητος. Τὸ πρόσωπόν μου λάμπει ὅπως τὸ πρόσωπον τοῦ ἀγαπημένου μου Ἰησοῦ. Ὅταν βυθίζωμαι μέσα εἰς τὸ φῶς Σου, τότε αἰσθάνομαι ὅτι γίνομαι ἕνα φῶς ὅμοιον μὲ τὸ ἰδικόν Σου. Καὶ τότε βλέπω τὸν ἑαυτόν μου ὡραιότερον ἀπ’ ὅλους τους ὡραίους,

πλουσιώτερον ἀπ’ ὅλους τοὺς πλουσίους καὶ δυνατώτερον ἀπ’ ὅλους τοὺς αὐτοκράτορας. Διότι ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος εἶναι ἄξιος νὰ εἰσέλθη εἰς τὸ φῶς Σου, γίνεται ἕνα φῶς ὅμοιον μὲ τὸ ἰδικόν Σου...»

Κοιτάξτε τί πληρότης καὶ τί αὐτάρκεια ἐν Θεῷ, τί ὀμορφιά, ὀμορφιὰ ὄχι μορφικὴ καὶ εἰκονιστικὴ ἀλλὰ ὀμορφιὰ πνευματική, εἰς τρόπον ὥστε, παρὰ τὸ βάθος τῆς ταπεινοφροσύνης του, νὰ βλέπη τὸν ἑαυτὸν του ὡραιότερον ἀπ’ ὅλους τοὺς ὡραίους, πλουσιώτερον ἀπ’ ὅλους τοὺς πλουσίους καὶ δυνατώτερον ἀπ’ ὅλους τοὺς αὐτοκράτορας, ἐπειδὴ ζῇ μέσα εἰς τὸ φῶς τοῦ Θεοῦ. Καὶ αὐτὸ δὲν συμβαίνει μόνον εἰς τὸν ἅγιον Συμεών, ἀλλ’ εἰς ὅλα τὰ πλήθη τῶν ὁσίων Πατέρων, εἰς ὅσους ἐκαθάρισαν τὴν ψυχὴν τῶν ἀπὸ κάθε μολυσμόν, ἐταπεινώθησαν βαθέως καὶ ἐκοινώνησαν μὲ τὸν Θεόν.

Ὑπάρχουν ἐμπειρίαι, ὡς ἀλήθειαι καὶ ὡς ἦθος τῆς Ἐκκλησίας, αἱ ὁποῖαι δὲν γίνονται γνωσταὶ καὶ προσιτοὶ εἰς τὸν ἀνθρώπινον λόγον. Οὔτε ὑπόκεινται εἰς μίαν ἀνάλυσιν συλλογιοτικὴν καὶ λογικὴν ἀπὸ ἀνθρώπους ἐστερημένους αὐτῶν τῶν ἐμπειριῶν. Πρέπει νὰ κοινωνήση κανεὶς μὲ τὰς ἐμπειρίας αὐτάς, νὰ γίνη ὁ ἴδιος φορεὺς αὐτῶν τῶν Ἁγιοπνευματικῶν ἐμπειριῶν διὰ νὰ μπορῇ νὰ καταλάβη αὐτὰ τὰ μυστικὰ ὄργια τοῦ Ἁγίου Πνεύματος εἰς τὰς καρδίας τῶν Ἁγίων.

Ἂς ἀναφέρω ἐνδεικτικῶς τὴν ὑπακοὴν τὴν ὁποίαν κάμνομεν ἡμεῖς οἱ μοναχοί. Τί εἶναι ἡ ὑπακοὴ κατὰ βάθος; Μία ἠθελημένη ἄρσις τῆς ἐλευθερίας΄ θυσιάζω τὴν ἐλευθερίαν μου καὶ ὑποτάσσομαι, ἄρα εἶμαι ἀνελεύθερος΄ ὁ ἀνελεύθερος εἶναι δοῦλος. Ἐν τούτοις, αὐτὴ ἡ πράξις τῆς ἑκουσίου δουλείας, συμφώνως πρὸς τὴν καθολικὴν ἐμπειρίαν τῆς Ἐκκλησίας, δὲν εἶναι τίποτε ἄλλο παρὰ ἡ ἔναρξις τῆς ἀπελευθερώσεως τῆς ψυχῆς, διότι δουλεία εἶναι στὴν πραγματικότητα ἡ ἐλευθερία τῶν ἀνθρώπων.

Ὅσοι, λοιπόν, ὑπέταξαν τὸν ἑαυτὸν των εἰς αὐτὴν τὴ διαδικασίαν τῆς ἑκουσίου ὑποταγῆς, ὅσοι ἐπέρασαν μέσα ἀπὸ τὸ στάδιον τῆς ἀσκήσεως, συνιστάμενον εἰς νηστείας, ἀγρυπνίας, προσευχάς, ἡσυχίαν, ταπείνωσιν, ὀνειδισμούς, μέσα εἰς τὸν χῶρον τὸν μοναστηριακὸν ἤ τὸν σκητιωτικὸν ἤ τὴν ἔρημον, γνωρίζουν τί δίδουν εἰς τὴν ψυχὴν αὐτὰ ὅλα, ποιὸν εἶναι τὸ ἄνθος τὸ ὁποῖον ἀναφύεται μέσα ἀπὸ τὴν ψυχὴν ὕστερα ἀπὸ αὐτὴν τὴν διαδικασίαν.

Ἔτσι διεμορφώθη τὸ ἦθος τῆς Ἐκκλησίας, καὶ εἰς αὐτὸ ἔπαιξε πρωτεύοντα ρόλον ὁ Μοναχισμός. Ὁ Μοναχισμὸς εἶναι ἀναπόσπαστος ἀπὸ τὴν καθολικὴν ζωὴν τῆς Ἐκκλησίας΄ διαφέρει μόνον εἰς τὴν ἰδιοτυπίαν ζωῆς καὶ ἁπλῶς ἀπομακρύνεται ἀπὸ τὰς ἐγκοσμίους κοινωνίας. Ἡ Ἐκκλησία πάντοτε τὸν ἐθεώρησε ὡς ὑπόδειγμα τῆς ἐν κόσμῳ ζωῆς, ὑπόδειγμα τὸ ὁποῖον κεῖται εἰς μίμησιν (ὄχι βεβαίως ὅλων τῶν τρόπων ζωῆς του) ἀλλὰ ὅσον εἶναι δυνατόν. Δι’ αὐτὸ ὁ ἅγιος Ἰωάννης τῆς Κλίμακος μᾶς λέγει: «Φῶς μὲν μοναχοῖς, ἄγγελοι΄ φῶς δὲ κοσμικοῖς, μοναδικὴ πολιτεία».

Ἂς μοῦ ἐπιτραπῆ νὰ ἰσχυρισθῶ ὅτι δὲν μποροῦμεν νὰ ἔχωμεν Ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν, χωρὶς τὸν Μοναχισμόν. Εἶναι ἐνδεχόμενον νὰ εἴμεθα ἐντελῶς μέλη τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἐν τούτοις νὰ μὴν εἴμεθα ὀρθόδοξοι΄ νὰ ζῶμεν δηλαδὴ μέσα εἰς τὸν χῶρον τῆς Ἐκκλησίας ἀγνοοῦντες τὰ μεγαλεῖα τὰ θεολογικὰ καὶ πνευματικὰ ποὺ ἔχει ἡ Ἐκκλησία. Ἱστορικά, θεολογικὰ καὶ πνευματικὰ τεκμήρια βοοῦν ὅτι ἐκεῖνοι οἱ ὁποῖοι διεμόρφωσαν τὸ ἦθος τῆς Ἐκκλησίας καὶ διασώζουν τὴν Ἐκκλησίαν τὴν Ὀρθόδοξον εἰς τὰ ὑψηλὰ ἐπίπεδά της, εἶναι οἱ μοναχοὶ ἤ, ἂν θέλετε, ὄχι ὅλοι ἀλλὰ οἱ Πατέρες οἱ ἐκ μοναχῶν οἱ ὁποῖοι μέσα εἰς τὴν κάμινον τῆς ἀσκήσεώς των, μέσα εἰς τὸν θεῖον ἔρωτά των, ἐφήλκυσαν πλουσίως τὰς ἀκτῖνας τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Δι’ αὐτὸ καὶ εἰς τὴν ὑμνολογίαν μας συνήθως λέγομεν: «Γέγονας, ὅσιε, ἔσοπτρον καθαρὸν τῶν ἀκτίνων τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ἐλλαμφθεὶς πλουσίως...»

Ἐπαναλαμβάνω: δὲν μποροῦμε νὰ ὀνομαζώμεθα ὀρθόδοξοι ἐὰν δὲν ἀποδεχθῶμεν τὴν ὁμόφωνον διδασκαλίαν τῶν Ἁγίων Πατέρων, καὶ δὲν μποροῦμεν νὰ παρεκκλίνωμεν ἀπὸ τὴν βασιλικὴν αὐτὴν πορείαν τῶν Ἁγίων Πατέρων χωρὶς νὰ διακινδυνεύσωμεν νὰ δημιουργήσωμεν ἀντινομικὰς καταστάστεις μέσα μας ἤ νὰ περιπέσωμεν εἰς μίαν πνευματικὴν σχιζοφρένειαν.

Ἡμεῖς οἱ Ὀρθόδοξοι εἴμεθα ὡραιότεροι ἀπ' ὅλους τοὺς ὡραίους, πλουσιώτεροι ἀπ’ ὅλους τοὺς πλουσίους, καὶ δυνατώτεροι ἀπ’ ὅλους τοὺς αὐτοκράτορας ἐὰν εἰσέλθωμεν μέσα εἰς τὸν χῶρον τῆς Ὀρθοδόξου Παραδόσεως καὶ δὲν ἀφήσωμεν τὰς ψυχάς μας νὰ ἀπατῶνται μὲ πτωχοδιδασκαλίας, ἑτεροδιδασκαλίας καὶ ἑτεροθρησκείας, μὲ ἐπινοήματα ἀνθρώπων μὲ λογισμοὺς «δειλούς», κατὰ τὸν προφήτην, ἀνθρώπων ἐστερημένων κύρους καὶ αὐθεντίας. Ἡ Ὀρθοδοξία μας εἶναι μεγάλον πράγμα: δὲν διακρίνεται δι’ αὐτάρκειαν ἐν τοῖς ἐλαχίστοις, καὶ εἶναι ξένη πρὸς τὴν ἔπαρσιν τὴν ὁποίαν προκαλοῦν μερικαὶ ἀγαθαὶ πράξεις φαρισσαϊκοῦ τύπου. Εἶναι πλούσια. Εἶναι ὁ πολύτιμος μαργαρίτης τὸν ὁποῖον ὁ Κύριός μας ἐκάλεσε νὰ ἀγοράσωμεν ἀφοῦ πωλήσωμεν πάντα. Λέγει δὲ χαρκτηριστικῶς ἐπὶ τοῦ σημείου αὐτοῦ ὁ ἅγιος Ἀνδρέας Κρήτης εἰς ἕνα τροπάριόν του: «Γίνου, ψυχή μου, μεγαλέμπορος»΄ μεγαλέμπορος, λοιπόν΄ ὄχι ψιλικατζής. Γιὰ μεγάλα πράγματα μᾶς ἔχει ὁμιλήσει ὁ Θεός.

Εἶναι ἐνδεχόμενον νὰ μὴν ἔχωμεν αὐτὰ τὰ γνωρίσματα τοῦ ἀληθινοῦ Ὀρθοδόξου, ἀπὸ τὴν ραθυμίαν μας ἤ ἄλλους λόγους. Τότε ἡ Ὀρθοδοξία μᾶς ὁδήγει τουλάχιστον εἰς τὴν ταπείνωσιν: μᾶς δεικνύει τὰ μεγαλεῖα ποὺ ἔχει ἑτοιμάσει ὁ Θεὸς δι’ ἡμᾶς, τὰ ὁποῖα καὶ καλούμεθα νὰ οἰκειωθῶμεν. Ὅταν δέ, διὰ ποικίλους λόγους, δὲν δυνάμεθα νὰ τὸ πράξωμεν, μᾶς ὑποδεικνύει μίαν ἄλλην λύσιν διὰ νὰ ἀντιμετωπίσωμεν τὴν δυστυχίαν μας: τὴν ταπείνωσιν. Μᾶς ἀπεκάλυψες, Κύριε, ἀρίστην ὁδὸν ὑψώσεως τὴν ταπείνωσιν, λέγει καὶ ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Θεολόγος.

Ἀντιθέτως, ἐὰν θεωρήσωμεν ὅτι ὁ Χριστιανισμὸς εἶναι ἕνα θέμα δοσοληψίας μὲ τὸν Θεὸν (νὰ κάμωμεν δηλαδὴ μερικὰς καλὰς πράξεις κοινωνικοῦ χαρακτῆρος, νὰ

προσευχώμεθα, νὰ κοινωνῶμεν, νὰ ἐξομολογούμεθα, καὶ αὐτὸ εἶναι ἀρκετόν), περιπίπτομεν εἰς τὴν αὐτάρκειαν, καὶ ἐνῶ εἴμεθα δυστυχεῖς, ἐλεεινοὶ καὶ γεμάτοι πάθη, αἰσθανόμεθα μίαν ἀνεσιν΄ αὐτὸς εἶναι ὁ φαρισσαϊσμὸς τὸν ὁποῖον ἐπισημαίνει ὁ Κύριος. Ἐνῶ ἡ ἁγία Ὀρθοδοξία μας (δηλ. τὸ αὐθεντικῶς ἑρμηνευόμενον ἅγιον Εὐαγγέλιον) μᾶς λέγει: καθαρθεῖτε ἀπὸ τὰ πάθη διὰ νὰ οἰκήσω μέσα σας΄ μὴν ἐμπιστεύεσθε μερικὰς ἐνεργείας ἐξωτερικὰς αἱ ὁποῖαι δὲν ἀποτελοῦν αὐτοσκοπὸν ἀλλὰ μέσον΄ ἐλευθερωθεῖτε ἀπὸ τὰ πάθη διὰ νὰ εἰσέλθω εἰς τὴν καρδίαν σας. Εἶναι αὐτὸ διὰ τὸ ὁποῖον προσευχόμεθα κάθε ἡμέραν: «Βασιλεῦ οὐράνιε, Παράκλητε, τὸ Πνεῦμα τῆς ἀληθείας..., ἐλθὲ καὶ σκήνωσον ἐν ἡμῖν καὶ καθάρισον ἡμᾶς ἀπὸ πάσης κηλίδος...».

Μὴν ἐπαναπαυώμεθα λοιπόν, καὶ ἀπατῶμεν ἑαυτοὺς μὲ μικρὰ καὶ πτωχὰ καὶ εὐτελῆ πράγματα τὰ ὁποία ἄλλωστε κάμνουν καὶ οἱ «ἐθνικοί». Πρέπει νὰ ὁδηγηθῶμεν εἰς μίαν διαρκῆ ἀναζήτησιν τοῦ Θεοῦ. Καὶ ὅπως λέγει ὁ ἅγιος Γρηγόριος Νύσσης, «Οὐκ ἔστιν ἄλλο τὸ ζητεῖν τὸ Θεὸν καὶ ἄλλο τὸ εὑρίσκειν, ἀλλὰ τοῦτο ἐστὶ τὸ εὑρίσκειν, τὸ ἀεὶ ζητεῖν καὶ ἐκκκαίεσθαι εἰς τὸν πόθον Ἐκείνου». Λοιπόν, ὅρος εὑρέσεως εἶναι ὁ πόθος΄ ὅταν ἔχωμεν πόθον, εὑρήκαμεν τὸν Θεόν. Δὲν τελειώνει ὅμως ἐκεῖ ἡ διαδικασία εὑρέσεως τοῦ Θεοῦ διότι, ὁ Θεὸς εἶναι ἄπειρος καὶ ἀσύλληπτος. Ὁ ἄνθρωπος δὲν σταματᾶ τὴν φοράν του πρὸς τελειότητα ἀφοῦ ἡ τελειότης καὶ τῶν τελείων εἶναι ἀτέλεστος. Δι’ αὐτὸ ἡ ζωὴ τῶν ἀληθινῶν ὀρθοδόξων εἶναι ζωὴ πεινώντων καὶ διψώντων τὸν Κύριον. Καὶ ὅταν δὲν τὸν εὑρίσκουν καὶ στενάζουν καὶ πενθοῦν καὶ φωνάζουν μαζὶ μὲ τὸν Δαυΐδ, «Πότε ἥξω καὶ ὀφθήσομαι τῷ προσώπῳ τοῦ Θεοῦ», ἤ πάλιν « Ὡς ἡ ἔλαφος ἐπείγεται ἐπὶ τὰς πηγὰς τῶν ὑδάτων, οὕτω καὶ ἡ ψυχή μου σὲ διψᾶ, ὁ Θεός», ἤ ὅπως ἡ νύμφη εἰς τὸ Ἆσμα Ἀσμάτων λέγει, «Τετρωμένη ἀγάπης εἰμὶ ἐγώ..., εἰς ὀσμὴν μύρων σου δραμοῦμαι...» (τρέχω ὀπίσω Σου Χριστέ μου)!...

Ἀλλὰ καὶ ὁ Ἀπ. Παῦλος αὐτὸ λέγει: «Διώκω εἰ καὶ καταλάβω, ἐφ' ᾧ καὶ κατελήφθην ὑπὸ τοῦ Χριστοῦ Ἰησοῦ» (τρέχω διὰ νὰ κάμω ἰδικόν μου ἐκεῖνο διὰ τὸ ὁποῖον καὶ ὁ Ἰ. Χριστὸς μὲ ἔκαμε ἰδικόν του). Καὶ ἀκόμη, «τὰ μὲν ὀπίσω ἐπιλανθανόμενος τοῖς δὲ ἔμπροσθεν ἐπεκτεινόμενος, κατὰ σκοπόν, διώκω...» (Φιλιπ. 3:12-14). Ξεχνῶ ὅ,τι ἔχω κάμει, τὰ ἀθλήματα τὰ μεγάλα, καὶ κρατῶ μόνο ἕνα πράγμα: τὴν γνῶσιν τῆς ἀθλιότητός μου. Ἕνας γίγας, ὁ Παῦλος, ἐκράτει μόνον τὴν γνῶσιν τῆς ἀθλιότητός του. " Ὅταν εἶχεν ἀνεβεῖ μέχρι τρίτου οὐρανοῦ, ὅταν ἔγινε αὐτὸ ποὺ ἦτο, ὁ θεῖος Παῦλος, τότε ἔλεγεν, «οὐκ εἰμὶ ἄξιος καλεῖσθαι ἀπόστολος», καὶ «ἔσχατον πάντων, ὡσπερεὶ τῷ ἐκτρωμάτι, ὤφθη ὁ Χριστὸς κάμοί» (Α' Κορ.15,9).

Αὐτὴ εἶναι ἡ Ὀρθοδοξία μας.

(Περιοδικὸ «Ὀρθόδοξη Μαρτυρία», τεῦχος 5)

(Πηγή ηλ. κειμένου: "ΑΓΙΑ ΖΩΝΗ")